

Státní okresní archiv Domažlice se sídlem v Horšovském Týně

Národní fronta – místní akční výbor Újezd

1948–1951

Inventář

EL NAD č.: 2005

AP č.: 511

Monika Žáčková

Horšovský Týn 2019

Obsah

Úvod:

I. Vývoj původce archiválií	3
II. Vývoj a dějiny archivního fondu	4
III. Archivní charakteristika archivního fondu	5
IV. Stručný rozbor obsahu archivního fondu	5
V. Záznam o uspořádání archivního fondu a sestavení archivní pomůcky	6
Seznam použitých pramenů a literatury	7

Příloha:

Seznam použitých zkratk	8
-------------------------	---

Inventární seznam:

Orgány MAV NF	9
Úřední agenda MAV NF	10

I. Vývoj původce archiválií

Preferovaná forma jména původce: Národní fronta Místní akční výbor Újezd

Datum vzniku: 1948

Datum zániku: 1954

Původcem archivního fondu Národní fronta – místní akční výbor Újezd je Místní akční výbor Národní fronty Újezd (MAV NF). MAV NF neměly vlastní sekretariát, schůze probíhaly v budově Místního národního výboru (MNV) v Újezdě nebo v hostincích „U Chmelíků“ a „U Jiříků“ v Újezdě.

Národní fronta, ustavená již na jaře 1945 na podkladě Košického vládního programu, se stala trvalou politickou základnou veřejného života. Pevnou organizační strukturu však dostala až po únoru 1948, kdy byly vytvářeny akční výbory Národní fronty všech stupňů.

MAV NF se ustavovaly ze zástupců všech složek Národní fronty, tedy politických stran, celonárodních organizací a případně dalších složek, které v obci vyvíjely činnost, na základě delegačního principu.¹ Počet členů MAV NF nebyl přesně stanoven, zprvu však neměl být větší než dvanáct. Určoval se podle počtu organizací a složek v obci a podle velikosti obce. Vedoucí postavení v MAV NF měla Komunistická strana Československa (KSČ).

Funkce v MAV NF byly označovány jako „čestné“, zpravidla se volil předseda, místopředseda a jednatel MAV NF. Předseda měl za úkol svolávat schůze MAV NF, řídit práci MAV NF, udržovat styk s okresním akčním výborem Národní fronty (OAV NF) na různých aktivech a konferencích, místopředseda měl zastupovat předsedu v jeho nepřítomnosti a starat se o plnění plánu práce obce. Jednatel vedl kartotéku MAV NF, vyřizoval administrativu MAV NF, spolu s předsedou podepisoval odeslanou poštu, dohlížel na činnost masových organizací v obci, pořizoval zápisy ze schůzí MAV NF a zasílal je v opisech na OAV NF. Schůze MAV NF se konaly obvykle jednou za měsíc.

Zápis z ustavující schůze MAV NF v Újezdě se nedochoval. Podle zápisu v pamětní knize obce Újezd se ustavující schůze konala 27. února 1948. MAV NF v Újezdě sdružoval členy politických stran a společenských organizací z obce Újezd a osady Pila. OAV NF v Domažlicích schválil navržené členy MAV NF Újezd se změnami 4. března 1948 (dva navržené členy vyškrtl). MAV NF tak zprvu řídilo sedm členů v čele s předsedou Josefem Pivoňkou, místopředsedou a jednatel. Dne 1. dubna 1948 schválil OAV NF v Domažlicích další dva dodatečně navržené členy MAV NF. MAV NF zastupovalo od té doby devět členů, většinou členů KSČ. V průběhu měsíce června 1948 MAV NF odvolal ze svého středu dva členy (zástupce Československé strany národně socialistické a zástupce tělocvičné jednoty Sokol). MAV NF byl doplněn dvěma novými členy. Po další reorganizaci MAV NF v Újezdě se od 17. listopadu 1948 stal jeho předsedou Jan Hinterholzinger.

Schůze MAV NF se konaly v prvních měsících po ustavení podle potřeby. Vzhledem k torzu dochovaných zápisů ze schůzí nelze interval přesně určit.

Prvořadým úkolem MAV NF bylo provádět tzv. „očistu politického a veřejného života“ od „reakčních živlů“ a „nespolehlivých“ funkcionářů a očistit společnost od všech odpůrců KSČ. Nedostatečnou pravomoc k této činnosti akčních výborů Národní fronty legalizoval, v podstatě se zpětnou platností, zákon č. 213/1948 Sb., o úpravě některých poměrů na ochranu veřejných zájmů. MAV NF Újezd prováděl výše zmiňovanou „očistu“ ve společenských organizacích, spolcích a politických stranách fungujících v obci, přičemž kontroloval ustavování jejich akčních výborů (například akčního výboru tělocvičné jednoty Sokol, Jednotného svazu českých zemědělců, strojního družstva a honebního společenstva).

---

¹ V sídle farností měl být do MAV NF kooptován ihned po založení farního výboru Katolické akce jako člen MAV NF také jeden jeho zástupce.

„Očista“ a reorganizace proběhla také v MNV Újezd, MAV NF odvolal několik členů a podal návrh na nové členy. Pro politickou nespolehlivost MAV NF v Újezdě odvolal také tři členy místní rolnické komise. Mimo to MAV NF poskytoval oznámení o národní a politické spolehlivosti, vystavoval potvrzení k vydání či odebrání honebních lístků, dohlížel na veškerý politický, veřejný a kulturní život v obci a řídil ho v duchu politiky Národní fronty. Zabýval se přípravou a organizací voleb do zákonodárných i zastupitelských sborů, pořádáním celonárodních oslav v obci a kontrolou výrobních zemědělských plánů a kontingentních dodávek.

Pro usnadnění plnění úkolů Národní fronty a spolupráce mezi MAV NF a OAV NF byl domažlický okres rozdělen na několik okrsků (v roce 1949 na 16 okrsků, později až na 25 okrsků). Každý okrsek měl svého instruktora (člena OAV NF). Instruktor dojížděl na schůze MAV NF, působil jako poradce a dohlížel na jeho činnost. Kromě toho se čas od času konala zasedání OAV NF rozšířená o předsedy MAV NF. MAV NF Újezd, MAV NF Bořice, MAV NF Domažlice, MAV NF Havlovice, MAV NF Chrastavice, MAV NF Klíčov, MAV NF Mrákov a MAV NF Petrovice tvořily okrsek Domažlice. Členové těchto MAV NF společně řešili především práci jednotlivých akčních výborů a analyzovali usnesení nadřízených orgánů.

Akční výbory ukončily svoji činnost během roku 1954 v souvislosti s dokončením „očisty“ a s tehdy připravovanými volbami do národních výborů. Jejich organizační strukturu založenou na územním principu převzaly výbory Národní fronty různých stupňů.² Víceméně se jednalo pouze o formální změnu, postupně z názvů akčních výborů Národní fronty vymizelo označení „akční“. V důsledku vývoje a ustálení politických poměrů se i Místní akční výbor Národní fronty Újezd během roku 1954 přeměnil na Místní výbor Národní fronty Újezd (MV NF). Z činnosti MV NF Újezd se však v tomto archivním fondu nedochovaly žádné archiválie.

Počátkem šedesátých let dvacátého století ukončila většina MV NF na domažlickém okrese svoji činnost a do roku 1968 jich pracovalo pouze devět. Svoji aktivitu začaly MV NF obnovovat v období normalizace. Patřil k nim také MV NF Újezd, který řídil činnost společenských a zájmových organizací v obci Újezd a osadách Pila a Petrovice.

V souvislosti s politickým vývojem v Československu po 17. listopadu 1989 došlo zákonem č. 135/1989 Sb., kterým se mění ústavní zákon č. 100/1960 Sb., Ústava Československé socialistické republiky ke zrušení článku čtyři Ústavy Československé socialistické republiky z roku 1960 o vedoucí úloze KSČ a článek šest byl upraven tak, že „Národní fronta je politickým výrazem svazku národů a národností, sociálních vrstev a zájmových skupin. Mohou se v ní sdružovat politické strany, společenské a zájmové organizace.“ Ústřední výbor Národní fronty Československé socialistické republiky ukončil rozhodnutím organizací v něm sdružených činnost 7. února 1990. Národní fronta jako celek tímto dnem zanikla, její majetek připadl státu. Nižší složky byly uvedeny do klidového stavu a v průběhu roku 1990 svou činnost také ukončily.³

II. Vývoj a dějiny archivního fondu

Archivní fond Národní fronta – místní akční výbor Újezd vznikl v roce 2018 při pořádání archivního fondu Národní fronta – okresní výbor Domažlice (EL NAD 551), kdy zpracovatelka přesunula do nově vzniklého archivního fondu Národní fronta – místní akční výbor Újezd jeden karton spisů (č. j. SOAP/010-0624/2018). Jednalo se o materiál, který pocházel z přímé činnosti MAV NF Újezd.

² Nejvýše stál ústřední výbor, jemu byly podřízeny krajské výbory a městské výbory Prahy, těm podléhaly okresní výbory a okresním výborům městské, obvodní a místní výbory Národní fronty.

³ Činnost ukončil v roce 1990 i MV NF Újezd.

Ukládání vyřízených písemností orgánů Národní fronty se řídilo „Dohodou mezi Ústředním výborem Národní fronty České socialistické republiky a Ministerstvem vnitra České socialistické republiky (archivní správou)“ z roku 1978 a „Skartačním plánem pro uschovávání a vyřazování písemností orgánů Národní fronty“.

O uložení dokumentů MAV NF Újezd či jejich případných ztrátách nejsou k dispozici žádné informace. Původce pravděpodobně neměl žádný spisový plán a archiválie nenesou žádné stopy ukládacího systému. Z dochovaných spisů je pouze zřejmé, že původce přiděloval čísla jednací (složená z pořadového čísla dokumentu lomené rokem jeho vzniku). Prezentační razítka se na spisech neobjevují.

III. Archivní charakteristika archivního fondu

Archivní fond Národní fronta – místní akční výbor Újezd obsahuje archiválie z let 1948–1951.

Formální zpracování inventáře odpovídá metodickému pokynu ředitele Státního oblastního archivu v Plzni pro zpracování archiválií a tvorbu archivních pomůcek č. j. SOAP/006-0767/2010 z 12. března 2010 s přihlédnutím k dodatku metodického pokynu z roku 2014 č. j. SOAP/006-01300/2014 a metodickému návodu č. 1/2013 odboru archivní správy a spisové služby Ministerstva vnitra, kterým se vydávají nová Základní pravidla pro zpracování archiválií č. j. MV-46913/AS-1/AS-2013.

Inventární seznam se člení na dvě oddělení: orgány MAV NF a úřední agenda MAV NF. Do oddělení orgány MAV NF jsou zařazeny zápisy ze schůzí MAV NF, prezenční listiny ze schůzí MAV NF a prezenční listina ze schůze okrsku NF. Ostatní archiválie jsou zařazeny do oddělení úřední agenda MAV NF. Inventární jednotku tvoří v inventárním seznamu soubor zápisů, nebo věcná skupina archiválií v podobě aktového materiálu za celé dochované časové období.

U nedatovaných archiválií byla doba jejich vzniku určena diplomatickým rozbořem, inventární seznam pak uvádí takto stanovený časový rozsah v hranatých závorkách (inv. č. 2).

Archivní fond Národní fronta – místní akční výbor Újezd je z hlediska úplnosti stavu zachování označen jako torzovitý, z významných archiválií v něm úplně chybějí zápisy ze schůzí MAV NF Újezd z let 1951–1954, přičemž z let 1948–1950 se dochovalo pouhé torzo zápisů ze schůzí. Podací protokoly se nedochovaly vůbec.

Během pořádání nebyly z důvodu přehodnocení významu či multiplicity vyřazeny žádné archiválie.

Fyzický stav archiválií je dobrý, archiválie nejsou poškozeny.

Jazykem archiválií je čeština.

IV. Stručný rozbor obsahu archivního fondu

Archiválie inventarizovaného archivního fondu pocházejí z činnosti Místního akčního výboru Národní fronty v Újezdě. Nejvýznamnější zápisy ze schůzí MAV NF se v tomto archivním fondu dochovaly pouze torzovitě (inv. č. 1) a jsou vedeny poněkud neformálně a stručně. Ty z roku 1948 jsou hůře čitelné, psané obyčejnou tužkou. Z některých schůzí se dochovaly pouze prezenční listiny (inv. č. 2–3).

Většina ostatních dochovaných spisů pak přibližuje agendu, kterou MAV NF v daném období vykonával.

K ucelenějšímu obrazu o fungování Národní fronty v Újezdě je nezbytné ke studiu využít archivní fond Národní fronta – okresní výbor Domažlice (EL NAD 551), jehož usneseními se místní výbory řídily, plnily jeho úkoly a zasílaly mu zprávy o činnosti. S ohledem na vedoucí úlohu KSČ v Národní frontě je potřeba věnovat pozornost také archivnímu fondu KSČ – okresní výbor Domažlice (EL NAD 574), popřípadě archivnímu fondu Místní národní výbor Újezd (EL NAD 505), uloženým ve zdejšímu archivu.

V souvislosti s ochranou osobních údajů⁴ je třeba upozornit především na archiválie uložené pod inv. č. 20, které zahrnují posudky o národní a politické spolehlivosti jednotlivců.

V. Záznam o uspořádání archivního fondu a sestavení archivní pomůcky

Ve Státním okresním archivu Domažlice se sídlem v Horšovském Týně archivní fond Národní fronta – místní akční výbor Újezd uspořádala a archivní pomůcku sestavila Monika Žáčková.

Horšovský Týn dne 30. 9. 2019

Monika Žáčková

---

⁴ Podle zákona č. 110/2019 Sb., o zpracování osobních údajů a zákona č. 111/2019 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o zpracování osobních údajů.

Seznam použitých pramenů a literatury

Prameny

Státní okresní archiv Domažlice se sídlem v Horšovském Týně, fond *Národní fronta – okresní výbor Domažlice*, kar 7, inv. č. 69.

Státní okresní archiv Domažlice se sídlem v Horšovském Týně, fond *Národní fronta – okresní výbor Domažlice*, kar 79, inv. č. 291.

Státní okresní archiv Domažlice se sídlem v Horšovském Týně, fond *Místní národní výbor Újezd*, K 2, inv. č. 2.

Literatura

BĚLINA, Pavel a kol. *Kronika Českých zemí*. Praha : Fortuna Print, 1999.

ČAPKA, František. *Dějiny zemí Koruny české v datech*. Praha : Libri, 1999.

GARKISCH, Miloš – TOPINKA, Jiří. *Národní fronta – okresní výbor Beroun 1948–1990 : inventář* [tiskem nepublikovaná archivní pomůcka č. 83]. Státní okresní archiv Beroun, 2010 [online], [cit. 2017–01–12]. Dostupné z <<http://soapraha.bach.cz/mrimage/soapraha/proxy/cz/archives/soap/CZ-221202010/inventare/dao/documents/OVNFBeroun.pdf>>.

K práci místních a městských výborů Národní fronty : metodická pomůcka. Praha : Ústřední výbor Národní fronty ČSSR, 1987.

KAPLAN, Karel. *Národní fronta 1948–1960*. Praha : Academia, 2012.

MATOUŠEK, Stanislav – TRÁVNÍČEK, Tomáš. *Národní fronta ČSSR v období budování socialistické společnosti*. Praha : Svoboda, 1989.

MLÝNSKÝ, Jaroslav. *Únor 1948 a akční výbory Národní fronty*. Praha : Academia, 1978.

PEŠTÁK, Michael. *Národní fronta – krajský výbor Plzeň (1939) 1948–1990 : inventář* [tiskem nepublikovaná archivní pomůcka č. 610]. Státní oblastní archiv v Plzni, 2007.

Seznam použitých zkratek

AP	archivní pomůcka
apod.	a podobně
bm	běžný metr
č.	číslo
č. j.	číslo jednací
ČSSR	Československá socialistická republika
EL NAD	evidenční list Národního archivního dědictví
evid. jedn. č.	evidenční jednotka číslo
inv. č.	inventární číslo
kar	karton
KSČ	Komunistická strana Československa
MAV NF	místní akční výbor Národní fronty
MNV	místní národní výbor
MV NF	místní výbor Národní fronty
NF	Národní fronta
OAV NF	okresní akční výbor Národní fronty
Sb.	Sbírka zákonů
SOAP	Státní oblastní archiv v Plzni

Inventární seznam

Inv. č.	Obsah	Časový rozsah	Evid. jedn. č.
---------	-------	---------------	----------------

1. Orgány MAV NF

1	Zápisy ze schůzí MAV NF Újezd 29. 6. 1948, 17. 11. 1948, 3. 1. 1949, 19. 9. 1949, 25. 4. 1950	1948–1950	kar 1
2	Prezenční listiny ze schůzí MAV NF Újezd	[1948]–1950	kar 1
3	Prezenční listina s pozvánkou ze schůze okrsku Domažlice (MAV NF Újezd, MAV NF Bořice, MAV NF Domažlice, MAV NF Havlovice, MAV NF Chrastavice, MAV NF Klíčov, MAV NF Mrákov, MAV NF Petrovice)	1949	kar 1

2. Úřední agenda MAV NF Spisy

4	Oběžníky, informace, pokyny nadřízených orgánů	1948–1951	kar 1
5	Schválení členů, doplnění členů, odvolání členů, zplnomocnění členů MAV NF Újezd	1948	kar 1
6	Zpráva o činnosti MAV NF Újezd	1948	kar 1
7	Plán práce MAV NF Újezd (mimo jiné složení MAV NF, MNV Újezd a obsazení funkcí)	1949	kar 1
8	Volby (návrh členů volebního výboru, boj proti „bílým lístkům“, odhad výsledku voleb)	1948	kar 1
9	Odvolání členů MNV Újezd, návrh na rekonstrukci MNV, programové prohlášení nového MNV, odvolání členů místní rolnické komise	1948	kar 1
10	Očista (provádění očisty, propuštění)	1948	kar 1
11	Vyjádření MAV NF Újezd k žádosti o zálohu na úhradu válečných škod (M. Vaněk)	1949	kar 1
12	Návrh MAV NF Újezd na zrušení honitby (A. Turek)	1948	kar 1

Inv. č.	Obsah	Časový rozsah	Evid. jedn. č.
13	Československý svaz hasičstva, hasičská jednota Újezd (socialistický závazek)	1951	kar 1
14	Svaz brannosti, odbočka Klenčí pod Čerchovem (návrh člena z obce Újezd do akčního výboru odbočky)	1948	kar 1
15	Svaz české mládeže (založení místní skupiny v obci)	1948	kar 1
16	Svaz československo-sovětského přátelství (vzor přihlášení obce ke spolupráci)	1948	kar 1
17	Tělocvičná jednota Sokol (seznam členů spolku, seznam členů výboru, vyloučení členů, očištná komise, socialistický závazek)	1948–1951	kar 1
18	Májové oslavy (průběh oslav „Dne vítězství“, májová komise)	1948–1951	kar 1
19	Rezoluce občanů obce Újezd pro volbu K. Gottwalda prezidentem, rezoluce k jednotné kandidátní listině a společných oslav svátku práce	1948	kar 1
20	Národní a politická spolehlivost (posudky na jednotlivce)	1948	kar 1

Název archivní pomůcky:	Národní fronta – místní akční výbor Újezd
Značka archivního fondu:	NF MAV Újezd
Časové rozmezí:	1948–1951
Počet evidenčních jednotek:	1 (1 karton)
Počet inventárních jednotek:	20
Rozsah v bm:	0,11 bm
Stav ke dni:	30. 9. 2019
Zpracovatel(é) archivního fondu:	Monika Žáčková
Zpracovatel(é) archivní pomůcky:	Monika Žáčková
Počet stran:	12
Počet exemplářů:	4
Schválil:	Mgr. Radka Kinkorová dne 30. 9. 2019 – č. j. SOAP/10-535/2019